

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Культура фахового мовлення»

8 семестр

Кількість кредитів ECTS – 3 кредити

I. Основна мета засвоєння курсу – удосконалювати вміння викладати думки, дотримуючись усіх якостей мовлення;

II. Місце навчальної дисципліни в програмі підготовки фахівців даного напрямку підготовки (спеціальності).

Дисципліна «Культура фахового мовлення» дозволяє набути студентам додаткових фахових компетенцій при опануванні циклу дисциплін професійної підготовки.

Курс «Культура фахового мовлення» тісно пов'язаний з усіма розділами сучасної української літературної мови, українською мовою за професійним спрямуванням, стилістикою.

III. Завдання дисципліни «Культура фахового мовлення» – сформувати у бакалаврів спеціальності 014 «Середня освіта (Здоров'я людини)»:

- вміння викладати думки, дотримуючись усіх якостей мовлення;
- усвідомити найбільш поширені відхилення від літературної норми, які допускаються у мовленні, для розвитку самоконтролю над власним мовленням;
- підвищувати культуру мовлення;
- формувати основи дослідницької роботи;
- розуміння культури мовлення як сукупності знань і навичок, які б забезпечували якісне застосування мовних засобів при спілкуванні;
- усвідомлення важливості дотримання норм сучасної української літературної мови в усному і писемному мовленні;
- вміння логічно, точно і виразно передавати свої думки засобами мови;
- вміння знаходити і вибирати правильні, дохідливі, доречні мовні засоби для вираження своїх думок і висловлювань.

IV. Основні знання та вміння, яких набуває студент після опанування даної дисципліни.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

Знати:

- поділ української мови на функціональні стилі, основні риси кожного стилю, особливості застосування у мовленні;
- єдність комунікативної й номінативної функцій мови;
- фонетичні аспекти мовлення:
 - а) артикулювання; б) наголошування;
- словниковий склад мови як упорядковану лексико-семантичну систему;

- вимоги до термінів як особливого стилістичного шару лексики у науковому стилі;
- мовні одиниці граматичного рівня (форми і конструкції);
- текст та текстові норми;
- основи редагування наукового тексту.

Уміти:

- визначати приналежність тексту до одного із стилів мовлення і відповідно до його призначення будувати висловлення;
- дотримуватися норм української орфоєпії і правильно наголошувати слова;
- добирати синоніми і користуватися ними в усному й писемному мовленні, правильно вживати пароніми, для виразності мовлення використовувати антоніми та фразеологізми, засоби образності мовлення;
- користуватися іншомовними словами, уміти замінювати їх, де можливо й потрібно, на українські відповідники;
- доцільно використовувати терміни, різні за будовою, походженням і способами творення;
- вживати нормативні граматичні форми відмінюваних та дієвідмінюваних частин мови;
- правильно будувати словосполучення і речення різних типів та тексти;
- уміти редагувати наукові тексти, перевіряти правильність свого мовлення, враховуючи критерії норми літературної мови.
- правильно цитувати наукові джерела,
- правильно посилатися на наукові джерела, дотримуючись академічної доброчесності.

V. Короткий зміст дисципліни:

Тема 1. Нормативно-стильові основи культури фахового мовлення Мова і мовлення: зміст понять. Культура мови і культура мовлення. Якості культури мовлення: правильність, точність, логічність, багатство, виразність, чистота, образність, доречність і доцільність та ін. Дотримання доцільності мовлення в науковому стилі та його підстилях. Культура фахового мовлення як вияв професійної мовнокомунікативної компетенції. – 2 год

Тема 2. Правильність як основна комунікативна властивість мовлення Поняття мовної норми. Мовна норма і варіантність. Динамічна теорія мовної норми. Критерії норми літературної мови.– 2 год.

Тема 3. Орфоєпія. Вимова звуків, звукосполучень, іншомовних слів. Наголос. Артикуляційні ознаки звуків української мови, в яких найчастіше фіксуються відхилення від літературної норми: вимова африкатів [дж], [дж’], [дз], [дз’]; твердих і пом’якшених шиплячих; звуків [г] і [ґ]. Орфоєпічні норми сучасної української літературної мови. Засоби милозвучності. – 2 год.

Тема 4. Український правопис: нова редакція – 4 год.

Тема 5. Культура мовлення на лексичному рівні: правильність, змістовність, послідовність, багатство, точність, чистота, образність, виразність, доречність,

доцільність мовлення. Нормативне вживання багатозначних слів та омонімів, паронімів. Терміни і точність мовлення. Функції синонімів у мовленні. Вживання антонімів з метою виразності мовлення. Образність мовлення як засіб кращого усвідомлення висловленого. Невмотивоване вживання діалектизмів як вада мовлення. Уникнення суржику як турбота про чистоту мовлення – **2 год.**

Тема 6. Граматична правильність. Морфологічний рівень. Нормативність категорії роду іменників, питання про фемінітиви. Новації в сучасній редакції Українського правопису на рівні словозміни іменників. Нормативність при ступенюванні прикметників. Норми вживання числівників у фаховому мовленні. Використання особових займенників у різних мовленнєвих ситуаціях. Культура вживання дієслівних форм. – **2 год.**

Тема 7. Граматична правильність і логічність мовлення: синтаксичний рівень. Порядок слів у реченні. Нормативність дієслівного та прийменникового керування. Логічні правила вживання однорідних членів речення. Побудова речень з дієприслівниковими зворотами. Чіткість у побудові складних синтаксичних конструкцій. Текст. Вимоги до тексту: композиційно-логічні особливості, абзаци, слова-скріпи, вставні і вставлені компоненти речення. – **2 год.**

Тема 8. Культура побудови тексту. Створення й редагування наукового тексту. Робота з науковими джерелами. Правила цитування та посилання на використані наукові джерела. Поняття плагіату та покарання за академічну недоброчесність – **4 год.**

VI. Назва кафедри та викладацький склад, який буде забезпечувати викладання курсу

Кафедра педагогіки та методик навчання української й іноземної мов факультету педагогіки і психології:

професор Семеренко Ганна Василівна.

Обсяг навчального навантаження та термін викладання курсу

На вивчення дисципліни відводиться 90 годин (3 кредити ECTS), з яких аудиторних – 36 год.: лекційних – 20 год., семінарських – 16 год.; самостійна робота – 54 год.

Дисципліна викладається у 8 семестрі.

VI. Основні інформаційні джерела до вивчення дисципліни

Основні

1. Гладіна Г.І., Сеніна В.К. Питання мовленнєвої культури та стилістики. – К.: Факт, 1997. – 160 с.
2. Дорошенко С.І. Основи культури і техніки усного мовлення: навч. посібн. – Х.: «ОВС», 2002. – 144 с.
3. Литвин Л.П., Семеренко Г.В. українська мова за професійним спрямуванням: теорія і практика: навч. посібн./Л.П. Литвин, Г.В.Семеренко. – Тернопіль: Навчальна книга. – Богдан, 2016. – 424 с.
4. Мацько Л.І., Кравець Л.В. Культура української фахової мови: навч. посібн. – К.: Видавничий центр «Академія», 2007. – 359 с.

5. Пилинський М.М. Мовна норма і стиль. – К.: Наукова думка, 1976. – 288 с.
6. Пономарів О.Д. Культура слова: Мовностилістичні поради: навч. посібн. – К.: Либідь, 2001. – 240 с.
7. Сербенська О. Культура усного мовлення: практикум: навч. посібн. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 216 с.
8. Українська мова: енциклопедія. – К.: Вид-во «Українська енциклопедія» імені М.П. Бажана, 2004. – 750 с.
9. Український правопис.- Київ: Наукова думка, 2019. – 391 с.
10. Шевчук С.В., Клименко І.В. Українська мова за професійним спрямуванням: підручник. – К.: Алерта, 2010. – 694 с.

Додаткові

11. Антоненко-Давидович Борис. Як ми говоримо. – К.: Либідь, 1991. – 253 с.
12. Винницький В.М. Наголос у сучасній українській мові. – К., 1984. – 158 с.
13. Вихованець І.Р. Розмовляймо українською: мовознавчі етюди / Іван Вихованець. – К.: Унів. вид-во ПУЛЬСАРИ, 2012. – 160 с.
14. Волощак Марія. Неправильно – правильно. Довідник з українського слововживання: За матеріалами засобів масової інформації. – К.: Вид. центр «Просвіта», 2000. – 128 с.
15. Коваль А.П. Культура ділового мовлення. Писемне та усне ділове спілкування. Вид. 2-е, перероблене і доповнене, Видавниче об'єднання «Вища школа», Видавництво при Київському державному університеті, К, 1977. – 295 с.
16. Масенко Л.Т. Мова і політика. – К.: Соняшник, 1999. – 100 с.
17. Муромцева О.Г., Жовтобрюх В.Ф. Культура мови вчителя. Х.: Гриф, 1998. – 205 с.
18. О. Пометун., Л. Пироженко Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід. К.,»АПН» 2002.
19. Плющ М.Я., Грипас О.Ю. Системна організація граматичної будови української мови: Таблиці. Схеми: навч. посібн. – К.: Видавничий Дім «Слово». – 262 с.
20. Семенов О.М. Культура наукової української мови. 2-ге видання, стереотипне («Академія»), 2012. – 216 с.
21. Сербенська О. Антисуржик. – Л.: Світ, 1994. - ? с.
22. Українська мова за професійним спрямуванням: Практикум: навч. посібн. // За ред. Т.В. Симоненко. – К.: Видавничий центр «Академія», 2009. – 270 с.
23. Шляхи піднесення культури мовлення: Теорія і практика / За ред. Г.В. Семеренко. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2008. – 450 с.
24. Фаріон І.Д. Мовна норма: знищення, пошук, віднова (культура мовлення публічних людей): [монографія], - Вид. 3-тє, доп. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2013. – 332 с.

Словники і довідники

25. Бацевич Ф.С. Словник термінів міжкультурної комунікації. – К.: Довіра, 2007.
26. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і доп.) / Укладач і голов. ред. В.Т. Бусел. – Ірпінь: Перун, 2005.
27. Волощак М. Неправильно-правильно: довідник з українського слововживання: за матеріалами засобів масової інформації. – К.: Просвіта, 2000. – 128 с.

28. Головащук С.І. Складні випадки наголошення: словник-довідник. – К.: Либідь, 1995.
29. Головащук С.І. Українське літературне слововживання: словник-довідник. – К., 1989.
30. Гринчишин Д.Г., Сербенська О.А. Словник паронімів української мови. – К.: Рад. школа, 1986.
31. Демська О., Кульчицький І. Словник омонімів української мови. – Л.: Фенікс, 1996.
32. Довідник з культури мови / Єрмоленко С.Я., Бибик С.П., Сологуб Н.М. та ін. / За ред. Єрмоленко С.Я. – К.: Вища школа, 2005. – 399 с.
33. Інверсійний словник української мови / Відпов. редактор С.П. Бевзенко. – К.: Наукова думка, 1985.
34. Коваль А.П., Коптілов В.В. Крилаті вислови в українській літературній мові: афоризми, літературні цитати, образні вислови. – К.: Вид-во при Київському державному університеті, 1975.
35. Культура української мови: довідник / Єрмоленко С.Я. (керівник), Дзюбишина-Мельник Н.Я., Ленець К.В. та ін. / За ред. В.М. Русанівського. – К.: Либідь, 1990. – 301 с.
36. Олійник І.С., Сидоренко М.М. Українсько-російський і російсько-український фразеологічний словник. – К.: Рад. школа, 1978.
37. Олійник О., Сидоренко М.М. Російсько-український словник наукової термінології. – К., 1994.
38. Орфоепічний словник української мови: в 2-х т. / За ред. М.М. Пещак. – К.: Довіра, 2001.
39. Погрібний М.І. Словник наголосів / За ред. І.О. Варченка. – К.: Рад. школа, 1964.
40. Полюга Л.М. Повний словник антонімів української мови: вид 4-е. – К.: Довіра, 2008.
41. Російсько-український словник: у 4-х т. / Редакційна колегія: П.Ю. Гриценко (голова), Гнатюк І.С. (заступник голови), Головащук С.І., Жайворонок В.В., Миронюк О.М., Німчук В.В., Самойлова І.С., Цимбалюк-Скопенко Т.В. – К.: Знання, 2011 – 2014.
42. Скрипник Л.Г., Дзятківська Н.П. Власні імена людей: словник-довідник. – К.: Наукова думка, 1986.
43. Словник іншомовних слів / За ред. О. С. Мельничука. – К., 1985.
44. Словник синонімів української мови: у 2-х т. – К.: Наукова думка, 1999.р.
45. Словник української мови: в 11, т. / АН УРСР. Ін-т мовознавства ім. О.О. Потебні / Ред. кол.: І.К. Білодід (голова). – К.: Наукова думка, 1970-1980.
46. Словник української мови: У 20-и т. Том 1 -9. – К.: Наукова думка, 2010 – 2019.
- 47.
48. Українська літературна вимова і наголос: словник-довідник / Укладачі І.Р. Вихованець, С.Я. Єрмоленко, Н.М. Сологуб, Г.Х. Щербатюк / Відпов. редактор М.А. Жовтобрюх. – К.: Наукова думка, 1973.
49. Фразеологічний словник української мови: у 2-х кн. / Академія наук України, Інститут української мови / Ред. кол.: Л.С. Паламарчук (голова). – К.: Наукова думка, 1993.

